

OPRÁTKY SPRAVEDLNOSTI, NEBO POMSTY?

Hrdelní ortely uložené mimořádnými
lidovými soudy v Plzni a Klatovech
v letech 1945–1947

Karel Novák

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

**OPRÁTKY
SPRAVEDLNOSTI,
NEBO POMSTY?**

*Pomník obětem Chodska
v Domažlicích.
(Foto PhDr. Zdeněk Levý)*

OPRÁTKY SPRAVEDLNOSTI, NEBO POMSTY?

Hrdelní ortely uložené mimořádnými
lidovými soudy v Plzni a Klatovech
v letech 1945–1947

Karel Novák

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

KNIHA BYLA VYDÁNA VE DNECH 80. VÝROČÍ DRUHÉ HEYDRICHIÁDY

Knihu lektorovali:

Doc. PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

PhDr. Pavel Suk, Ph.D.

Copyright © Karel Novák, 2022

Cover Art © Lukáš Tuma, 2022

Photos © Dům historie Přešticka, Miloš Florián, Václav Hejda, Hornicko-
-historický spolek Západočeských uhelných dolů Zbůch, Ladislav Hůlka, Jan
Jiráček, Lubomír Jungbauer, Knihovna Obecního úřadu v Bernarticích, Zdeněk
Levý, Otto Máčel, Muzeum Chodska v Domažlicích, Muzeum středního
Pootaví Strakonice, Muzeum Šumavy Sušice, NIOD, Jan Novák, Karel Novák,
Podbrdské muzeum v Rožmitále pod Třemšínem, Prácheňské muzeum
v Písku, SOKA Rokycany, Středisko vědeckých informací LF UK v Plzni,
Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše Klatovy, Zpm v Plzni, Zpm, Muzeum
Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2022

Drawings © Martin Ďásek, 2022

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2022

ISBN 978-80-278-0066-7 (print)

ISBN 978-80-278-1177-9 (ePub)

ISBN 978-80-278-1178-6 (mobi)

ISBN 978-80-278-1179-3 (pdf)

Obsah

Úvod	7
Cíle výzkumu	23
Poznámky k metodice	24
Členění publikace	32
Hodnocení a kritika pramenů a odborné literatury.....	36
Kapitola 1 Retribuční soudnictví v českých zemích, MLS v Plzni a MLS v Klatovech.....	45
Kapitola 2 Vrazi.....	54
Wilhelm Frisch (54), Friedrich Fritsch (56), Josef Holík a spoluviníci (58), Karel Hradil (62), Dr. med. Johann Schrems (63), Herbert Schunke (67), Otakar Slunéčko (69), Maxmilián Trávníček (71), Franz Wotawa (71)	
Kapitola 3 Bestiální sadisté a mnohonásobní univerzální zločinci.....	76
Franz Bina (77), Johann Dauer (79), Karl Gotschi (83), Herbert Groschup (86), Otto Haas (88), Adolf Jarolim (91), Hermann Jochim (93), Georg Kunze (102), Friedrich Melzer (106), Jakob Neubauer (107), Georg Pittermann (110), Josef Pravda (112), Alois Sedláček (114), Franz Schamberger (120), Josef Spaniol (124), Josef Sühs (125), Václav Sýkora (127), Alfred Thieme (129), Franz Touschek (133)	
Kapitola 4 Udavači	135
Anna Benešová (140), Matěj Dekr (140), Johann Dicker a manželé Janáčkovi (142), Josef Forst (152), Konrad Göbel (155), Rudolf Goll (159), Dr. Georg Heintschel von Heinegg (167), Rozálie Hošťálková (173), Otakar Hubert (177), František Kobras (179), Ing. Karl Kowarschik (180), Anna Oberhellowá a Franz Oberhell (184), Margarete Pawliková (189), Rudolf	

Petrík (191), Martin Sellner (199), Alfred Springer (201), Josef Štěpán (202),
Václav Třeška a Anna Benešová (204), Karel Dostál (218), Josef Urbánek (221)

Kapitola 5 Vlastizrádci a zrádci národa	228
Max Altmann (228), Alfred Baumann (232), Anton Liebl (245), Karel Maryška (248), Georg Rohrbacher (249)	
Kapitola 6 Organizátoři zločinů	255
Erwin Janisch (256), Wilhelm Klett (258), Josef Kvapil (261), Richard Lindner (266), Franz Pilzweger (274), Dr. Reinhard Urban (276), Josef Wex (279), Heinrich Winkelhofer (281)	
Kapitola 7 Výkon hrdelních trestů a některé sporné aspekty exekucí	296
Kapitola 8 Vedlejší a dílčí výsledky výzkumu	324
Kapitola 9 Analýza objektivitv soudů, příliš přísné a příliš mírné tresty	335
Závěrem	347
Bibliografie	351
Resümee	360
Resume	362
Seznam použitých zkratk a jejich vysvětlivky	364
PŘÍLOHY	367
Příloha č. 1 – Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.	368
Příloha č. 2 – Dekret prezidenta republiky č. 17/1945 Sb.	382
Příloha č. 3 – Dekret prezidenta republiky č. 137/1945 Sb.	387
Příloha č. 4 – Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb.	388
Seznam fotografií a map, jejich autorů a zdrojů	390
Jmenný rejstřík	402
Místní rejstřík	414
Poděkování	420

Úvod

Kniha představuje sondu do činnosti mimořádných lidových soudů v Plzni a v Klatovech v letech 1945 až 1947. Tyto soudy, ustavené dekretem prezidenta Československé republiky Edvarda Beneše č. 16 z 19. června 1945, měly na území Plzeňska a Klatovska, stejně jako tomu bylo i v případech MLS v jiných regionech, za úkol zajistit v rámci tehdejších možností a v rámci tehdejšího práva nutnou spravedlnost a potrestat zločiny spáchané v období zvýšeného ohrožení Československé republiky.¹ Toto rozhodné období bylo zákonem vymezeno jako časový úsek od 21. května 1938 do 1. prosince 1945.² Šlo tudíž bezprostředně po válce o jednu významnou alternativu z více možností, jak se vyrovnat s velmi temným obdobím našich dějin dvacátého století. Mimořádné lidové soudy však navíc, aniž to primárně bylo jejich úkolem a záměrem, poskytl i do budoucna pro další generace obraz o tom, jak se chřadnoucí a od svého počátku značně omezená poválečná demokracie v takzvané třetí Československé republice dokázala postavit k zločinům jednoho z nejtragičtějších období naší historie.

Obrovské množství zločinů, spáchaných v období 1938 až 1945 nejen na území Československé a Česko-Slovenské republiky a zejména pak na území Protektorátu Čechy a Morava, ale i pouhého tehdejšího Plzeňska a Klatovska a těch jejich částí, které se po německém záboru staly součástí Říšské župy Sudety (Reichsgau Sudetenland), nebylo možné v plném rozsahu seriózně zpracovat a analyzovat v rámci pouhé rigorózní práce, která se zrodila jako práce diplomová a teprve následně přerostla v tuto knihu. Po doplnění některých faktů a po obohacení o obrazovou dokumentaci se tato kniha pokouší předložit alespoň dílčí realistický obraz

---

¹ JECH, Karel, KAPLAN, Karel (eds.), *Dekrety prezidenta republiky 1940–1945*, Brno 1995.

² TICHÝ, Petr, *Retribuční soudnictví*, diplomová práce, Právnická fakulta ZČU v Plzni, Plzeň 1998, s. 6–16.

jedné z nejvíce neradostných kapitol našich dějin a zaplnit tak určitou mezeru ve zpracování tohoto tématu v západních Čechách.

Retribuční dekrety prezidenta republiky Edvarda Beneše, připravované již v londýnském exilu a přijaté bezprostředně po druhé světové válce, definovaly nejen výše uvedené období, ale též klasifikovaly jednotlivé zločiny a kodifikovaly tresty.³ Tyto důležité údaje a podrobnosti tato práce detailně právně nezkoumá, ale jsou uvedeny jako její východiska a zařazeny proto do knihy jako její přílohy. Aplikace retribučních dekretů, které se brzy staly zákony, vytvořila záhy po válce podmínky pro možnost vyrovnat se s jedním z nejdramatičtějších období české národní minulosti. Pouhá sonda, byť posléze rozvinutá do formy této knihy, může ovšem být jen jistým limitovaným vodítkem pro srovnání s dalšími podobnými pokusy. Tyto pokusy skomíraly v režii poplatné a pochybné komunistické historiografie po ukončení retribučního soudnictví a zejména po zločinech padesátých let, nestačily ani nechat rozhořet naději v letech 1968 a 1969 a od listopadu 1989 probíhají, byť jen s dílčími úspěchy, dosud.

Zvěrstva totalitních režimů zničila stamilióny lidských životů. Nešlo jen o jejich přímé ztráty, čítající desítky až stovky miliónů obětí, ale i o jejich další výrazné znehodnocení a o více či méně nezvratná poškození těch, kteří nejhorší formy projevů totalit, tedy válečné konflikty, holocaust, genocidu i jiná řádění zločineckých organizací a zvrhlých jednotlivců, přečkali. Podlomené zdraví obětí, nenapravitelné zásahy do života rozvrácením rodin, nezvratné vykořenění z domovského prostředí, narušení zdravého vývoje dětí a dospívající mládeže, částečné vyhlazení či omezení elit mnoha národů a mnoho dalších dopadů lze zcela jistě zařadit do kategorie zničených životů, vedle samotných vražd, zabití a jiných mechanismů ztrát životů. Pokud tedy kniha vypovídá o obětech a ve svém jmenném rejstříku tímto pojmem označuje množství různou intenzitou postižených osob, je tento termín pojímán široce, nikoli jen ve významu oběti, která ztratila život. Každé tragické období, analogické protektorátní době nesvobody, poznamená jak mravní integritu jedince, tak morální vědomí

---

³ Příslušné dekrety prezidenta republiky č. 16, 17, 137 a 138 /1945 Sb. jsou doslovně uvedeny v přílohách této práce.

národa, zejména když totalitní nacistický režim systematicky usiloval o zničení jeho elit a bránil jejich novému vzniku a růstu.

Pokud jde o přímé ztráty životů, převyšuje nepochybně 365 000 usmrčených obětí nacistického režimu v celém Československu v letech 1938 až 1945 počty obětí komunismu v období pozdějším. Uvážíme-li však délku trvání totalitního komunistického režimu v ČSR a ČSSR a jeho dopad nejméně na celé dvě, spíše však na tři generace, není hodnocení již tak jednoznačné a zejména není jednoznačné, chápeme-li pojem oběti šířeji, jak již bylo výše uvedeno. A samozřejmě naprosto opačné je toto hodnocení v bývalém SSSR, Číně (ČLR), Kambodži a dalších zemích s totalitními režimy, opřenými o marxistickou a pseudomarxistickou ideologii a demagogii, včetně postkomunistické demagogie v dnešním Rusku. Je bohužel zřejmé, že většina zločinů a zločinců komunistického období nebyla potrestána vůbec, anebo pokud potrestána byla, pak jen nedostatečně. Kde nebyl, či spíše nemohl být žalobce, nebyli ani soudci. V tom se zločiny nacismu, souzené dle retribučních dekretů, přece jen liší od pozdějších zločinů. Snaha poválečného československého státu, někdy označovaného jako třetí Československá republika, třebaže v něm již demokracie rychle slábla, o jejich potrestání je nepopíratelná. Snažily se o to všechny tehdejší vládní strany, včetně komunistů, právě ti však měli podstatně radikálnější a pomstychtivější přístup než jiné strany Národní fronty.⁴

Právě proto, že vyrovnání se s minulostí nezřídka až do dnešních dnů selhalo nebo často uvázlo na mrtvém bodě, jeví se srovnání s postupy retribučního soudnictví po druhé světové válce jako podnětné a hodné zamyšlení. Kniha si sice neklade ambici provést toto srovnání do všech podrobností, ale jedním z jejích cílů je být k tomu alespoň stimulem a poskytnout k tomu alespoň dílčím způsobem dosud neuveřejněná zjištění.⁵

---

⁴ KAPLAN, Karel, *Dva retribuční procesy. Protektorátní vláda. Jozef Tiso*, Praha 1992.

⁵ Při porovnání přísných trestů některých málo významných vlastizrádců z období zvýšeného ohrožení republiky je skutečnost, že nebyli dodnes adekvátně potrestáni autoři tzv. zvacího dopisu z roku 1968, komunističtí prominenti a zjevní

Členění Protektorátu Čechy a Morava na kraje v roce 1939. Působnost klatovského Gestapa sahala od Domažlicka daleko na východ do jižních a středních Čech. Naopak kraj Plzeň byl výrazně zmenšen, zejména odtržením rozsáhlého sudetského okresu Stříbro. Podrobnější rozsah záborů je znázorněn na dalších mapách.

PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA

hranice bývalého Československa

hranice Protektorátu Čechy a Morava

hranice krajů

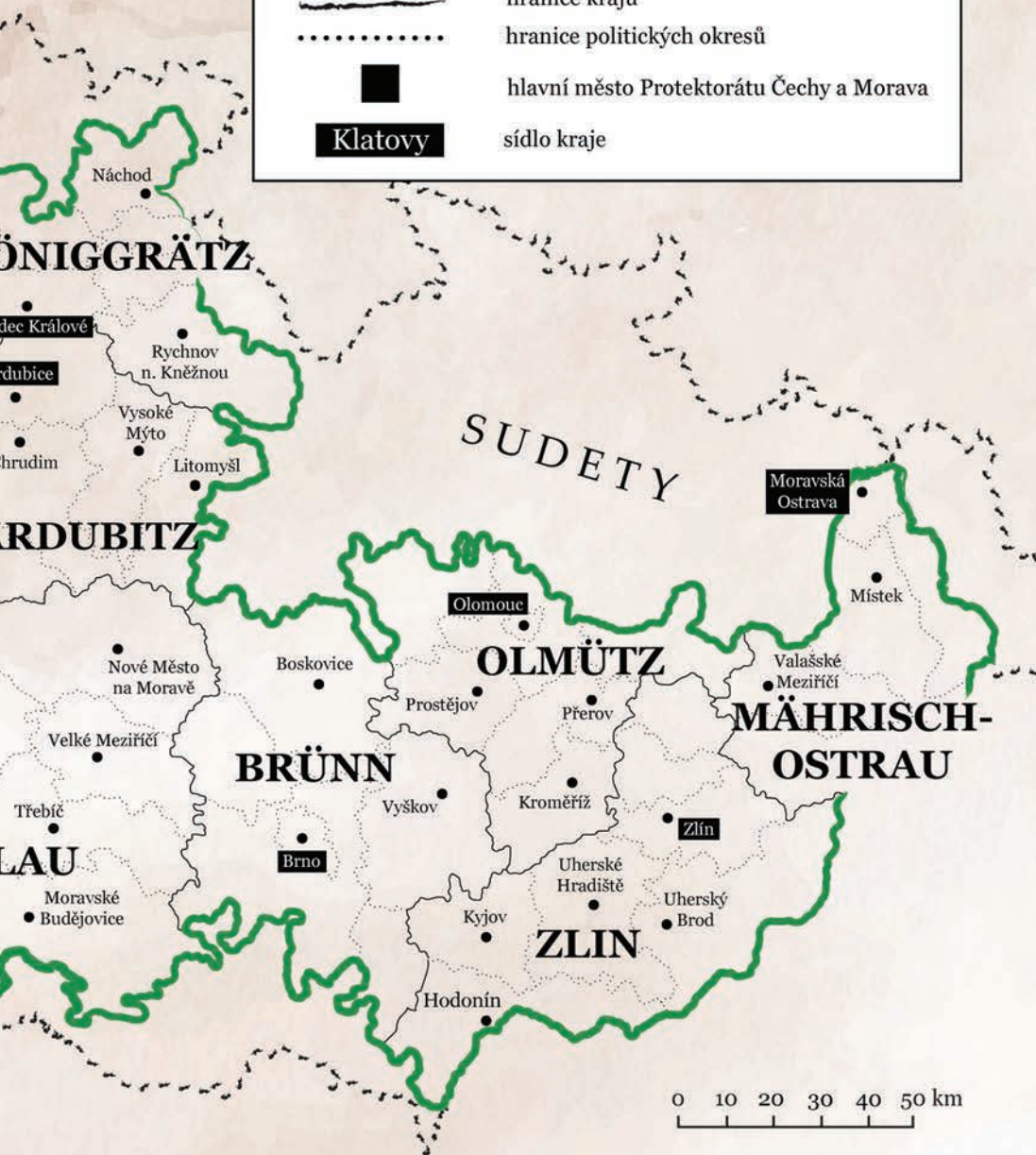
hranice politických okresů

hlavní město Protektorátu Čechy a Morava

Klatovy

sídlo kraje

Z tohoto úhlu pohledu by měl být každý pokus o potrestání zločinů totalitních režimů a jejich představitelů a přísluhovačů vnímán pozitivně. Měl by tak být vnímán bez ohledu na nezpochybnitelnou skutečnost, že spravedlnost retribučního soudnictví mnohdy nebyla dokonalá a nesla s sebou v některých případech i chyby, anebo dodnes v určitých směrech přinejmenším vzbuzuje pochybnosti, ať již oprávněné, či nikoli.⁶ Z toho vychází i tato kniha, která analyzuje hrdelní tresty vynesené dvěma uvedenými západočeskými soudy. Je přitom jejím dalším cílem se k těmto výše uvedeným pochybnostem v rámci možností otevřeně vyjádřit.

Hned v úvodu je nutné vysvětlit, proč byly k provedení této sondy zvoleny právě hrdelní tresty. Do jisté míry je přitom nezbytné překročit hranice historických věd a přejít i na pole práva, etiky, medicíny i jiných disciplín a nevyhnout se ani úvahám filozofickým. Jednou z nich je i věčně živá úvaha o hodnotě lidského života a o obecné oprávněnosti trestu smrti.

Ve většině vyspělých civilizací byl a je lidský život považován za nejvyšší hodnotu. Proto také trest smrti byl v lidské historii a je i v současnosti obvykle považován za trest nejtěžší. Přesto se lze setkat i s jinými pohledy. Mezi mnohými možnými příklady je zvolen postoj jedné z velkých osobností 20. století, Winstona Spencera Churchilla.⁷

---

vlastizrádci Vasil Biľak, Alois Indra, Antonín Kapek, Drahomír Kolder a Oldřich Švestka, doslova nepochopitelná. Stejně je tomu u zločinných příslušníků komunistického právního systému z padesátých let, z nichž v této knize jako příklad figuruje rudý prokurátor padesátých let Josef Urválek, ještě v sedmdesátých letech vědecký či spíše pavědecký spolupracovník dnešních některých rádobý renomovaných právníků.

⁶ CIGLBAUER, Jan, *Hrdelní případy Mimořádného lidového soudu České Budějovice 1945–1948: potrestání kolaborantů, udavačů a válečných zločinců z Českokobudějovicka, Jindřichohradecka a Českokrumlovska*, Praha 2018, s. 58–64.

⁷ GILBERT, Martin, *Churchill. Život*, Praha 2002, s. 213–214. Winston Churchill navrhl v roce 1910, kdy byl ministrem vnitra Spojeného království, milost vojákoví, odsouzenému k trestu smrti za vraždu manželky. Ten se záhy nato oběsil, neboť doživotní trest považoval za mnohem horší než smrt. Ještě desítky let poté, co byl zbaven povinnosti rozhodovat o milosti v těchto situacích, pronásledovaly jinak povahou tvrdého Churchilla otázky a pochybnosti na toto téma.

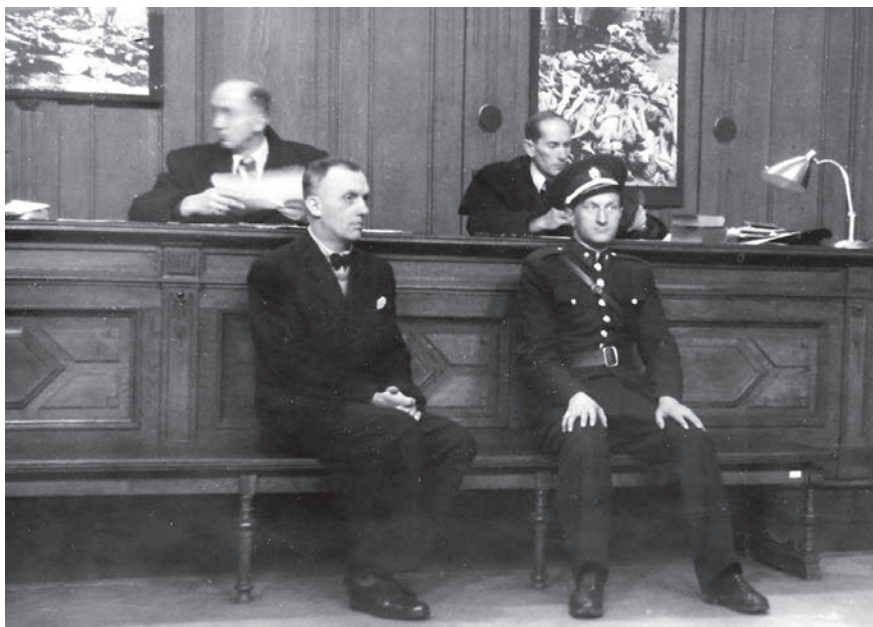
Aby byl trest smrti ještě zostřen, byly v minulosti vymyšleny a realizovány extrémně kruté, až nelidské způsoby jeho vykonání, ale na druhé straně byla k psychickému ulehčení u vybraných odsouzených osob umožněna takzvaná čestná smrt nebo čestný způsob popravu, přinášející odsouzenici možnost psychického vyrovnání a úlevy. Zejména je pro tuto eventualitu typický japonský civilizační okruh se svým tradičním sebevražedným rituálem *seppuku*.⁸ Již v úvodu knihy je rovněž nutné zdůraznit, že retribuční soudnictví v ČSR, reprezentované mimořádnými lidovými soudy a Národními soudy v Praze a v Bratislavě, bylo v tomto ohledu dosti humánní a dbalo na relativně korektní zacházení s obžalovanými a odsouzenými osobami, samozřejmě v rámci tehdy platných zákonů a prováděcích předpisů i tehdejších mezinárodních zvyklostí. Dělo se tak i přesto, že šlo ve své podstatě o soudy stanné, a přesto, že bylo v živé paměti soudů i celého národa, jak nesrovnatelně nelidsky si počínaly stanné soudy a další instituce a jednotlivci, sloužící takzvané spravedlnosti v období nacistické okupace.⁹ Ne vždy se to ovšem poválečné spravedlnosti dařilo do všech důsledků a neznamená to, že by se se zločinci vždy a všude zacházelo s maximální ohleduplností. I po válce se mezi českými dozorcí a dalšími osobami, které měly s retribučním soudnictvím co do činění, vyskytla nějaká odsouzeníhodná výjimka, která ovšem představuje selhání lidského faktoru, nikoli samotného právního a mravního principu. Při studiu záznamů z hlavních přelíčení autor nikde nezjistil skutečnost, že by si obžalovaný či jeho právní zástupce stěžoval na nehumánní zacházení ve vazbě. Určité pochybnosti jsou ale níže vysloveny, pokud jde o kvality osobností popravčích nebo v případech zostřování trestu ještě před vynesením rozsudku.

Hrdelní tresty představují co do jejich počtů zcela přirozeně jen významně menší, až zlomkovou část rozsudků MLS.¹⁰ Navzdory tomu však lze jejich prozkoumání a zpracování považovat za mimořádně vhodnou sondu do celkové činnosti MLS, a to z několika následujících důvodů.

⁸ KODET, Roman, *Příběh samurajů*, Praha 2018, s. 221.

⁹ *Bestie Ruth*, Český rozhlas Radiožurnál, 5. 8. 2017.

¹⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, f. Mimořádný lidový soud Plzeň, prezidiální spis, kart. č. 1 (149). Přehledná tabulka v závěru spisu. Nemá číslované stránky.

Soudy s příslušníky Gestapa. (Obě foto Zpm v Plzni)

Soudy s příslušníky Gestapa. (Foto Zpm v Plzni)

dělní tresty byly obvykle vždy více pod drobnohledem veřejného mínění než tresty jiné a byly v očích široké veřejnosti jakýmsi lakmusovým papírkem, signalizujícím na jedné straně spravedlivý trest za krutou, až patologickou nemilosrdnost odsouzených zločinců, který však mohl na straně druhé pro pomstychtivou část veřejnosti představovat satisfakci, až vendetu. Z jiného úhlu pohledu však některé výroky soudních senátů mohou signalizovat případnou nemístnou shovívavost soudu.¹¹ Přesto by mělo být samozřejmé, že právní pohled a konečný verdikt soudu nesmí

Je obvyklé a samozřejmě zcela správné, že právě nejtěžší tresty jsou zpravidla soudy dobře fungujících právních států navrhovány po zralé úvaze žalobců, po co nejdůkladnějším dokazování a po velmi důkladné úvaze celého senátu soudu. V této knize lze nalézt příklady případů, u nichž soud nedospěl k výroku o trestu jednomyslně, a v příslušných částech díla je poukázáno na některé nedostatky, rozpory a sporné výroky. Vedle toho je částečně kritice podrobena i úroveň a někdy i absence objektivity a nestrannosti některých soudců z lidu. Navíc hr-

¹¹ CIGLBAUER, J., c. d., s. 61–62.

Soudy s příslušníky Gestapa. (Obě foto Zpm v Plzni)

být ve vyspělé demokracii ovlivněn populistickým a emotivním veřejným míněním a má se řídit jedině zákony. Avšak v mimořádných podmínkách obnovující se demokracie, v nichž se poválečné nálady českého obyvatelstva určitě projevovaly, nebyla eliminace zevních tlaků, myšleno nepřímých, snadná a lze reálně předpokládat, že ani nebyla důsledně možná. Přímé tlaky na soud autor ve studovaných archívních pramenech nezaznamenal a v této studii se jimi tedy zabývat nemůže, ani to primárně nehodlal činit. Jsou naopak prokazatelně nechvalně známé z padesátých let 20. století v zemích východního bloku, ale jejich absolutní vyloučení není zřejmě možné ani v časném poválečném období.

Nutno však podotknout, že paralelně s procesy u MLS probíhaly i procesy u obou Národních soudů, které je možné označit za ryze politické a do kterých se prostřednictvím vlády promítaly i postoje veřejného mínění, reprezentované soudobým tiskem a rozhlasem.¹²

Odedávna ovšem existovaly a stále ještě existují i jiné způsoby nazírání na etický a filozofický problém hrdelních trestů. Mnohé z nich však nejsou typické pro euroatlantický civilizační okruh. Příkladem může být i citát, který na dvou místech své monografie uvedl lord Russell z Liverpoolu, aby ukázal, jak může být původně ušlechtilý morální kodex japonských samurajů zneužit k nejnižšímu účelu: „Jsme rytíři bušidó, vojenská šlechta Země vycházejícího slunce. Nepopravujeme při západu, ale při východu slunce.“¹³ Russell po tomto citátu uvedl nepřeborné množství příkladů zbabělého běsnění těchto „rytířů“. Koneckonců slovo hrdelní zdaleka nevystihuje všechny způsoby poprav a usmrcování v minulosti, včetně těch realizovaných v období nacismu a dalších totalit. Nacisté například používali vedle věšení i zastřelení, popravu gilotinou nebo i pohřbívání zaživa, nehledě na masové nelidské metody ve vyhlazovacích táborech.

Západní civilizace postupně ustupuje od trestu smrti a odůvodňuje tento přístup řadou argumentů, jejichž rozbor a hodnocení ovšem nejsou

---

¹² KAPLAN, K., *Dva retribuční procesy...*, s. 9–48.

¹³ Lord RUSSELL Z LIVERPOOLU, *Rytíři bušidó*, Praha 2012, s. 5 a 231.

Shromáždění občanů pozoruje na sušickém náměstí vsazení zrádců, udavačů a kolaborantů do místní věznice. (Muzeum Šumavy Sušice)

cílem a obsahem této práce. Na tento problém narazila v jedné ze svých studií i Kateřina Lozoviuková.¹⁴

Od konce 18. století byla ve Spojených státech amerických, ve Francii a postupně i v dalších státech ústavně zakotvena základní lidská práva, mezi nimiž právo na život vždy stálo na čelném, ba skoro vždy na nejvyšším místě. Souběžně se vyvíjel i pohled na trest smrti a objevovaly se mnohé další otázky.¹⁵ Tyto otázky, uvedené pouze v poznámce pod čarou

¹⁴ LOZOVIUKOVÁ, Kateřina, Tresty smrti uložené Mimořádným lidovým soudem v Liberci, in: *Fontes Nissae*, roč. 9, 2008, s. 73–108.

¹⁵ Je vůbec trest smrti ve vyspělé demokratické společnosti přípustný a je přípustný vůbec? Je přípustný jen za mimořádných společenských okolností? Kdo má, byť jen za mimořádných okolností, o trestu smrti rozhodovat, podle jakých zákonů a pravidel a jak má výkon trestu probíhat? Mohou být nejdelší tresty na svobodě, dnes známé pod termínem tresty odnětí svobody, vykonávané v nejtěžších podmínkách a zostřované dalšími opatřeními, horším trestem, než je trest smrti? Jak i ve vyspělé společnosti vyloučit selhání justice?